

El 5 de març va fer cinquanta anys de la mort de Ióssif Stalin, el dictador soviètic que durant gairebé tres dècades va dirigir, amb mà de ferro, els destins de la Unió Soviètica i de bona part d'Europa i del món. Foren els anys durant els quals Rússia havia de viure una de les pitjors etapes de la seua història més recent: les pur-

Cinquanta anys de la mort de Stalin: la història de l'URSS

gues, les deportacions de pobles sencers, el Gulag, l'eliminació de tots els dissidents polítics varen estar a l'ordre del dia fins al moment de la seua mort. I la seua influència es va estendre més enllà de les fronteres soviètiques, com es va posar en evidència a Catalunya, durant la Guerra Civil del 1936-1939. Però va ser també el període en què la Unió Soviètica va esdevenir potència mundial, en clara competència amb els Estats Units d'Amèrica.

L'ocupació soviètica de mig Europa durant els darrers anys de la guerra mundial va oferir a Rússia una posició de força que no hauria pogut imaginar mai en el període prebèl·lic i que li va atorgar el control directe de tota l'Europa oriental. L'URSS havia deixat de ser l'únic país socialista del món.

La mort de Stalin —el Gran Germà d'Orwell, que aspirava a controlar-ho tot— ens serveix per a revisar el que ha estat la història de la Unió Soviètica des dels anys llunyans del triomf de la revolució russa —aquella revolució que havia de “transformar el món”— fins a la crisi final del sistema soviètic i el panorama que presenta la situació actual de l'estat que continua essent el més extens del Planeta.

Entre 1917 i 1991 va transcórrer un període que, en sentit històric, és el que dóna contingut al segle XX —el segle curt de què parla l'historiador anglès Eric Hobsbawm—: perquè la problemàtica que inaugura aquell conjunt de fenòmens que van caracteritzar el segle XX es va iniciar justament amb la revolució russa. Sense aquesta revolució es fa difícil entendre els feixismes, la Segona Guerra Mundial, la guerra freda, la descolonització i les revolucions tercermundistes, la política de blocs, etc. I sense el desgavell en què finalment va sucumbir Rússia, definitiu a partir de 1991, costaria d'entendre la nova prepotència americana, que des de la primera guerra del Golf també l'any 1991, es va estendre durant els darrers anys del segle XX i esdevé el tret més acusat, internacionalment, de l'inici del nou segle XXI.

Altrament, el fracàs de la revolució russa, que havia de convertir el segle XX en el segle del socialisme, va acabar transformant-lo en el segle de la frustració socialista.

“Sense el desgavell en què finalment va sucumbir Rússia, definitiu a partir de 1991, costaria d'entendre la nova prepotència americana, que des de la primera guerra del Golf ha esdevingut el tret més acusat de l'inici del segle XXI”